

Art Without Bars
toont de kunst van tatoeages

TEKEN VAN VERZET EN ORNAMENTIEK

Een jaar lang brainstormden gedetineerden in de gevangenis van Oudenaarde samen met studenten en kunstenaars over het thema 'tatoeages'. De tentoonstelling 'Inmate Tattoo', eerst te zien in de gevangenis van Oudenaarde en daarna 'buiten de muren' in de Gentse Witte Zaal, toont 'de naald als een indringer'. Maar een tatoeage laten zetten is tegelijk ook 'een daad van vertrouwen'. 'Inmate Tattoo' is een nieuw project van Art Without Bars

Paul DEPONDT

De expositie, waarvan buitenstaanders nu alleen nog maar een drieluik kunnen zien in de bezoekerszaal van de gevangenis, haalt tatoeage bij de gevangenen uit de taboesfeer. Met de naald kerfden gedetineerden hun geblesseerde identiteit in hun huid. Ze perforeren hun huidcellen, hun lichaam wordt als het ware schilderslinnen of papier. In de gevangenis wordt alles afgenomen, je moet er door straf een ander mens worden, hoe kun je – getekend door het leven en je strafblad – het portret van jezelf beter vastleggen dan door in je eigen huid te krassen? Het is, zegt een gedetineerde, 'gewoon tonen wie je zijt'.

Voor het eerst maken de gevangenen zelf deel uit van een project van Art Without Bars, een sociaal-artistieke vereniging die kunst binnen de muren van de strafinstellingen toont. In een aantal workshops gingen ze met studenten en kunstenaars in gesprek over hun leven, binnen en daarbuiten, en lieten hun tatoeages – hun verhalen – fotograferen door de Franse fotografe Mariette Michaud.

Gevangenisdirectrice Kathleen Van De Vijver van de strafinrichting van Oudenaarde begeleidde het project. Ze studeerde in 1997 af als criminologe met een proefschrift over tatoeages bij gevangenen. Hoewel tatoeëren binnen de muren strafbaar is, toch gebeurt het heel regelmatig 'als een vorm van verzet'. Op de meest krakkemikkige en soms ook weinig hygiënische manieren laten gevangene-

nen zich in hun huid prikken. Hun lichaam is het enige wat ze nooit kunnen worden afgenomen. Het project is een multimediale tentoonstelling, zegt Agnès Rammant van Art Without Bars. In de polyvalente zaal in het cellulair gedeelte van de gevangenis zijn 'boxen' opgesteld met beelden van de workshops, van de 'making off' van de expositie. De gevangenen krijgen muziek te horen, interviews en getuigenissen. In de gang hangen detailopnames van getatoeëerde en beschilderde lichamen van enkele van hun medegevangenen.

ART WITHOUT BARS FOTO: MARIETTE MICHAUD.
© ART WITHOUT BARS 2007

In de bezoekerszaal hangt een drieluik, een drievoudige ode aan de 'body art' in de penitentiaire instellingen, een respectvolle opwaardering van de 'jail tattoo'.

Het hele project, aangevuld met beeldende reflecties van kunstenaars, wordt na een rondreis langs gevangenen, ook in de Gentse Witte Zaal getoond. Tatoeages zijn een vorm van ornamentiek. De meest zuivere en primaire vorm van ornamentiek, schreef Adolf Loos in zijn beroemde essay 'Ornament und Verbrechen', is de tatoeage – 'the ornamental body'. Gaandeweg is in de cultuur de tatoeage gemarginaliseerd, het ornament werd meer en meer 'getemd' en als verdacht of overbodige opsmuk 'uitgewist'. Er is onmiskenbaar een steeds grotere belangstelling en nieuwsgierigheid naar die verdrongen ornamentiek. Het Gentse S.M.A.K. werkt aan de tentoonstelling 'Ornament & Pride' over het doorbreken van het taboe op ornamentiek. Jammer genoeg is door financiële tekorten in het museum en cultuurpolitieke verwickelingen in Gent die expositie uitgesteld – alsof er blijkbaar nog steeds een soort taboe rust op weldadige, eerlijke, exuberante en brute ornamentiek.

'Inmate Tattoo', in de gevangenis van Oudenaarde, tot en met 30 mei. Voor het publiek: 'Inmate Tattoo - The Ornamental Body' in de Witte Zaal in Gent, van 22 januari tot en met 28 februari 2009. www.artwithoutbars.be